

IX HET GETAL 7
- Tevens iets over 5, 10 en 12 -
(Inhoudsoverzicht op p. 186)

9.01: *Ter inleiding*

Bij de getallen 23, 61 en 71, was het een verrassing om de aanwezigheid daarvan zowel in een aantal culturen, als ook in de regelmatige lichamen te ontdekken. Voor de getallen 42, 17 en 19 gold tot op zekere hoogte hetzelfde, doch met dit verschil dat hun cultische betekenis wat meer bekend is. In nog veel sterkere mate is dat het geval bij 10 en 7. Bovendien spelen beide een rol van betekenis in onze huidige cultuur.

De cultische verbreiding van het getal 7 is enorm groot. Zowel in de oudste geschriften van de Hindoes, de Veda's, als in die van Chaldeeus-Babylonische oorsprong, van de Perzen, de Egyptenaren, de joden en de Grieken, in overleveringen van indianen, in mythen en sprookjes enz. enz., overal treffen we in deze 'fundamenten' het getal 7. Hoewel ongetwijfeld hier en daar culturele relaties bestonden, betreffen die toch maar een deel, in elk geval onvoldoende voor een bevredigende verklaring van het op zo'n bijzondere wijze verschijnen - door alle tijden heen en over de hele wereld - van dit getal. Als echter in deze tijd af en toe mensen te kennen geven dat 7 'een heilig getal' is, dan heeft dat in de meeste gevallen niet meer om het lijf dan de huidige cultuur in deze te bieden heeft.

Op een of andere wijze, direct of indirect, heeft het kwalitatieve aspect van 7 betrekking op een geheel, een volkomenheid, een bepaalde afronding in de tijd, die deel uitmaakt van een cyclisch geheel, dan wel een verbinding geeft van deze wereld met een goddelijke. Zo zijn in veel overleveringen waar dit getal deel van uitmaakt, aanwijzingen te vinden op wat in esoterische zin betrekking heeft op de Schepping van mens en wereld en op het wordingsproces daarvan in de tijd. De beeldingen waarin de bovenzinnelijke schouwing van deze Kosmogenezis en Antropogenezis zich uitdrukt, vormen een onlosmakelijk geheel; het getal 7 neemt daarin steeds een bijzondere positie in.¹

Ook voor het gewone bewustzijn is duidelijk dat de 7 in een aantal gevallen een bijzondere positie inneemt. Dit alles heeft er toe bijgedragen dat het als zodanig in het gangbare geloof en natuurlijk ook in het bijgeloof is opgenomen.² Voorts hebben vanouds Maan, Venus, Zon en Sirius een grote rol gespeeld in de tijdrekening. Daarbij verschijnt 7 (afgerond) in het aantal dagen van de maankwartieren. Eveneens - via berekeningen - in systemen die dienden om de kalender te laten overeenstemmen met het zonnejaar en waarbij Venus en Sirius betrokken waren. Het is onmiskenbaar dat veel van hetgeen rondom het getal 7 is ontstaan, mede in verband gezien moet worden met waarnemingen aan de hemel.³ Toch is hiermee niet alles gezegd. Evenals bij 42, 17 en 19, is namelijk in de regelmatige lichamen ook wat betreft de positie van de 7 een opmerkelijke overeenstemming met wat

¹ Er zijn veel gegevens met betrekking tot 'omgevingen' waarin het getal 7 tot uitdrukking komt. Enkele bronnen: Blavatsky-04: zie ter plaatse; Blavatsky-03: vol. II, Part II, Ch. XXV: Mysteries of the Hebdomad; Bindel-02: Kap. 9-16; Hessenbruch: p. 83-94; Snijders-02: Hfst. 8; St.-GA... : diverse voordrachten van Rudolf Steiner; we volstonen met die welke in de noten van dit hoofdstuk worden vermeld.

² St.-GA104: Nürnberg, 28-06-08; p. 147.

³ Zehren-01: diverse plaatsen, i.h.b. p. 240/246.

we elders rondom dit getal aantreffen. Met andere woorden, hoezeer de uiterlijke waarneming van de hemel ook invloed gehad kan hebben op uiterlijke gebruiken, er speelt blijkbaar toch nog iets anders een rol. Doch hierover spraken we reeds eerder.¹

Het merkwaardige feit doet zich dus voor dat we al deze getallen in hun kwalitatief aspect zien verschijnen, niet alleen in diverse culturen en in de meest uiteenlopende 'omgevingen', doch bovendien - in een overeenstemmende zin - binnen de regelmatige lichamen, in wat we genoemd hebben het 'offenbare Geheimnis des Raumes'. *Het curieuze is hier als het ware de handreiking vanuit het verstandelijk niét toegankelijke, naar het verstandelijk wél toegankelijke, hoe paradoxaal dat ook moge klinken.*

Met het bovenstaande willen we geenszins de suggestie wekken dat de wijze waarop we thans inzicht hebben in de wetmatigheid van de driedimensionale ruimte, geheel tot het kennisterrein van de oudheid zou hebben behoord. Toch neemt dat niet weg dat de regelmatige lichamen zelf bekend waren, zelfs eeuwen vóór Plato. En men had er ook kennis van - méér dan in onze tijd! - dat daarin het kwalitatieve aspect van bepaalde getallen tot uitdrukking komt, e v e n a l s op een aantal andere gebieden. De bevindingen van de vorige hoofdstukken laten daarover geen andere conclusie toe. Dat het daarbij wellicht om een kleine kring van ingewijden ging doet aan het feit zelf niets af.

Om uit de vele 'omgevingen' waarin het kwalitatieve aspect van 7 tot uitdrukking komt, een representatieve selectie te maken, is een wat arbitraire zaak. Bij het laatste van de gekozen voorbeelden zullen we ons nog even verdiepen in de enigszins moeilijk op te sporen, maar bijzondere wijze waarop dit aspect van 7 ook binnen de regelmatige lichamen tot uitdrukking komt.

Wellicht is bij dit alles nog een waarschuwing op zijn plaats. In de te Neurenberg gehouden voordrachtencyclus over 'Die Apokalypse des Johannes' wijst Rudolf Steiner op het karakter van de Apocalyps als beschrijving van het verloop der inwijdingen, of misschien beter gezegd van de inwijdingsbelevissen 'des christlich Einzuweihenden'. Evenals bij de ontwikkeling van het bewustzijn van de mens in de loop der evolutietijdperken, spelen daarbij bepaalde getalsbegrippen een rol, in het bijzonder het getal 7. Hij zegt dan:

'Een dergelijke indeling geeft niet meer dan een gedachtenschema dat behulpzaam is om tot enig begrip te komen. Het is niet meer dan een voorstelling die de mens zich in de tegenwoordige tijd kan maken van een occulte werkelijkheid. Vergelijk het met de steigers tijdens de bouw van een huis: een tijdlang nodig maar zie ze niet aan voor het huis zelf.'²

Ongetwijfeld zijn ook elders in deze studie plaatsen aan te wijzen waar die woorden geciteerd zouden kunnen worden. Het betreft in zekere zin de oude waarschuwing om het kleed van de waarheid niet voor de waarheid zelf aan te zien. Vandaar ook, als het om het kwalitatief aspect van getallen gaat, dat onze voorkeur veelal uitgaat naar de uitdrukking 'verwijst naar' in plaats van 'betekent dat', resp. 'is dat'.

9.02:

Het Onze Vader

Soms verschijnt 7 als samengesteld uit 3 en 4. Zie bijvoorbeeld in hoofdstuk VII, p. 156, *het trivium en het quadrivium van de 7 vrije kunsten*. Het komt ook tot uitdrukking in 'de zevenvoudige mens', destijds in de school van Pythagoras schematisch in beeld gebracht met de driehoek boven het vierkant. Weinig bekend is de relatie van het Onze Vader - in

1 Onder 3.09, p. 54.

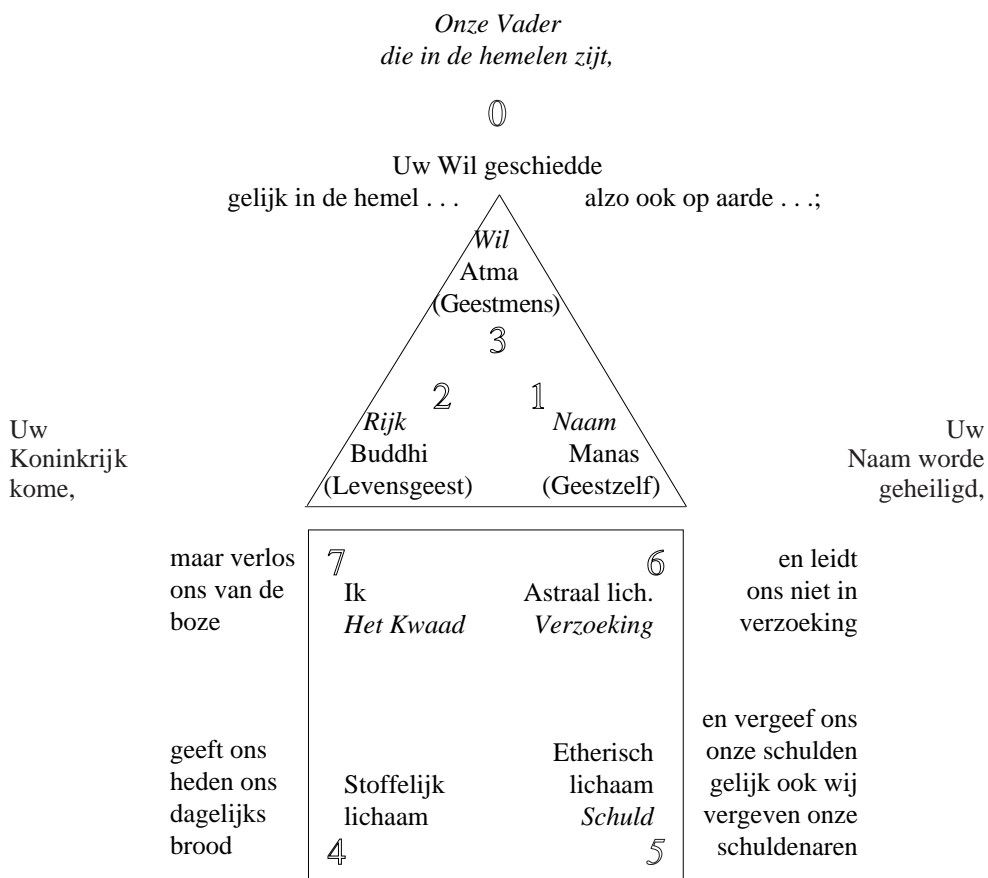
2 St.-GA104: Nürnberg, 28-06-08; p. 158.

zijn structuur - met dit zevenvoud; de uitzonderlijke hoedanigheid van dit gebed bracht ons tot de volgende aantekening uit een voordracht van Rudolf Steiner:

- "Zowel in het gebed als in meditatie wordt de eenwording van de ziel gezocht met goddelijke, door de wereld gaande stromingen. Zo kan men het althans noemen. In zijn hoogste stadium betreft dit de Unio Mystica, de mystieke vereniging met de Godheid. De meditatie is daarvan een begin. Meer op gevoelsgebied is ook het gebed daarvan een begin, mits niet gericht op het bevredigen van persoonlijke en egoïstische wensen.

*De grondtoon van wat in hogere zin gebed genoemd kan worden,
ligt in de woorden van Christus:
'Vader, laat deze drinkbeker aan Mij voorbijgaan,
doch niet Mijn maar Uw Wil geschiedde' (Matth. 26:39).*

Het Onze Vader was oorspronkelijk niets anders dan wat meditatie is, al tracht de laatste zijn doel te bereiken via de gedachten. Het eerste richt zich vanuit zijn structuur op de bestemming van het menselijk wezen, in al zijn 7 geledingen:

Afb. 76

Ter toelichting (zeer summier):

het bovenste drietal - Manas-Buddhi-Atma - vormt het hogere menselijke wezen, in de menselijke natuur *het Eeuwige, dat door alle incarnaties heen gaat*. Men kan het

zien als deel uitmakend van het menselijk wezen, doch ook als een in zelfstandigheid geïndividualiseerd deeltje van het goddelijke Wezen, dat is neergedaald in de vierledigheid van het menselijke 'vat'. Dat vond plaats omstreeks het midden van het Lemurische tijdperk, een oerverleden dat aan Atlantis voorafging. Voordien, dat wil zeggen voor dat dit wezen kon worden opgenomen, rustte het nog in de schoot van de Godheid. Zo is de mens van nature tweezijdig. Hij heeft in de eerste plaats de vier geledingen van de menselijke wezenheid: het stoffelijk lichaam, het etherisch- of levenslichaam, het astraal lichaam en het Ik. En binnen het Ik ligt dan *de aanleg van de toekomstige mens*: Manas, Buddhi en Atma of, in andere aanduidingen, het Geestzelf, de Levensgeest en de Geestmens. De huidige mens is een uitbeelding van de samenklank van deze twee en als zodanig draagt hij zowel de verworvenheid in zich van een oerverleden als ook de aanleg voor een verre toekomst.

Van de principes die boven 'Atma' uitgaan kan de huidige mens, nog voor hij zich op het Pad van Inwijding begeven heeft, geen voorstelling maken: zijn 3 hoogste geledingen betreffen van de goddelijke wereld de drie laagste. De Atma-aanleg, het hoogste menselijke principe, zal hij pas aan het einde van zijn aardse, of eigenlijk pas aan het einde van zijn huidige planetarische gang tot ontwikkeling hebben gebracht.

In zijn goddelijke hoedanigheid laat het karakter van Atma zich vergelijken met iets dat de mens nog slechts bij wijze van aanuiding bekend is, namelijk de wil.

Hij kan de wereld om hem heen al wel tot op zekere hoogte begrijpen, doch hij is nog nauwelijks bij machte om hetgeen hij reeds begrijpt, ook te willen. De werkelijke wil is in staat tot het Grote Offer: de macht om zichzelf niet alleen maar voor een deel te geven, doch zich daarbij met zijn hele zijn als een tot in het stoffelijke indalend wezen te laten uitvloeien. Alsof hij, voor een spiegel staande, de illusie van zijn spiegelbeeld begiftigt met zijn gehele eigen zijn. Het is deze hoogste uitdrukking van de Goddelijke Wil die een universum schept, groot of klein, en zo'n Universum is een spiegelbeeld, dat zijn opgave krijgt door het Wezen van de Schepper zelf. Het tweede principe in de Godheid, voor zover het in de mensheid gestroomd is, betreft de Buddhi-aanleg. Het werd in bovenstaande vergelijking al aangeduid: het is het spiegelbeeld zelf.

*Stellen we ons de wereldscheppende Godheid voor
in het middelpunt van een naar binnen spiegelende bol:
een zich alzijdig spiegelend middelpunt van Wil en
daardoor tot uitdrukking komende in een oneindige veelvuldigheid.*

Deze veelvuldigheid, het spiegelbeeld van de Wil, wordt *het Rijk* genoemd, dat als zodanig een weergave is van het wezen van het Goddelijke. Voor zover we dit 'Rijk' waarnemen vinden we het in de taal nog aangeduid in uitdrukkingen als het mineralenrijk, het plantenrijk en het dierenrijk. In hogere zin manifesteert zich 'het Rijk' in elk wezen, elk afzonderlijk is van goddelijke natuur, weerspiegelt het goddelijke, is daarvan een uitdrukking, een afdruk. Gezien vanuit dit standpunt - dat het namelijk uitvloeisels van het goddelijke zijn, ook in een oneindig aantal niveaus - onderscheidt men de afzonderlijke wezens doordat hun 'Naam' aan hen gegeven wordt. *De Naam* is het 3e van de drie hoogste menselijke principes die uit het goddelijke vloeien. Dit zou dan overeenkomen met de 'Manas' of het Geestzelf. Een en ander komt overeen met een oeroude leer, volgens welke dat deel van de Godheid dat als het eeuwige in de menselijke natuur is binnengestroomd, bestaat uit *Naam, Rijk en Wil*.

Zoals we de drie hogere geledingen van de natuur van de mens beschouwden als deel uitmakende van de Godheid, zo kunnen we de 4 lagere beschouwen als delen van de goddelijke

natuur. Het stoffelijk lichaam is uit dezelfde stoffen en krachten samengesteld als de wereld om ons heen. Als deze niet voortdurend daarin zouden kunnen binnenstromen, en het steeds weer opnieuw zouden opbouwen, zou dit lichaam niet kunnen bestaan. Het is eigenlijk een doorgangstation, zozeer zelfs dat na verloop van rond 7 jaren zijn hele (?) stoffelijke samenhang is vernieuwd.

Ook het etherisch en het astraal lichaam maken deel uit van wat ons hier omgeeft. Het laatste is de drager van alles wat aan begeerten en hartstochten, aan vreugde en verdriet, lust en onlust in de ziel van de mens op en neer golft. Het etherisch lichaam daarentegen is de bewaarder, de uitbeelder en drager van de meer blijvende, de langer durende eigenschappen van de ziel. Maar met déze eigenschappen - onze gewoonten, temperamenten en blijvende neigingen - hangen we juist samen met het tijdperk waarin we leven, met het volk waar we deel van uitmaken en met familie. Het is ook juist door gemeenschappelijke eigenschappen van het etherisch lichaam dat mensen elkaar kunnen begrijpen.

N.B: wie een hogere spirituele ontwikkeling wil doormaken, zal juist deze eigenschappen moeten wijzigen. Zo iemand wordt een ontheemde genoemd, omdat hij het etherisch lichaam, waarmee hij anders met zijn volk verbonden is, moet veranderen. -

Datgene echter waarmee de mensen zich uit het gemeenschappelijke van familie en volk heffen, is verankerd in het astraal lichaam. Dat betreft meer het individuele, het persoonlijke.

Als een mens dus door zijn etherisch- of levenslichaam fouten begaat, zal dit uitwerken in de kring van zijn medemensen, in zijn sociale plichten, die van mens tot mens spelen en die het maatschappelijk leven mogelijk maken. In 'de geheime leer', dat wil zeggen in 'de wetenschap van de geheimen der ziel', heeft men van oudsher hetgeen fout is ten opzichte van de gemeenschap, wat dus voortvloeit uit verkeerde eigenschappen van het etherisch lichaam, betiteld als *Schuld*. Schuld in de zin van wat men anderen in moreel opzicht schuldig geworden is. Wat echter als gebrekkige eigenschap betrekking heeft op het astraal lichaam, noemt men *Verzoeking*. Verzoeking is hetgeen waardoor de enkeling een persoonlijke zonde op zich neemt. De mogelijkheid van een misstap door het Ik is aangeduid in de mythe van het Paradijs: het betreft de fundamentele mogelijkheid tot zondigen doordat de mens tot zelfstandigheid gekomen is. Toen de menselijke ziel afdaalde uit de schoot der Godheid en zich voor het eerst in een menselijk lichaam begaf, toen werd zijn hogere ziel tot Ikheid. Deze hogere ziel, deze Ikheid, kan binnen het 'Ik' fouten begaan.

Nooit zal een deel van een organisme zich inbeelden dat het een zelfstandigheid is. Als bij wijze van spreken een vinger van de hand dit zich zou inbeelden, zou hij zich afscheiden en verdorren. De zelfstandigheid waartoe de mens zich moet ontwikkelen - de betekenis daarvan zal pas ten volle blijken als onbaatzuchtigheid er de grondeigenschap van geworden is - zou echter nooit hebben kunnen ontstaan indien ze niet was uitgegaan van de zelfzucht. Het Ik volgt in het begin alle neigingen van het lichaam en is geheel verstrikt in de aardse omhulling. In het paradijs verhaal wordt dit alles aangeduid als het bijten in de appel.

N.B.: de werkelijke betekenis van de woorden, voor zover deze behoren tot de zojuist genoemde '*wetenschap van de geheimen der ziel*', heeft een diepe innerlijke samenhang. Het woord *Kwaad* wordt daarin nooit voor iets anders gebruikt dan voor misstappen vanuit het Ik. Niet voor niets heeft in het Latijn het woord 'malum' zowel de betekenis van 'het kwaad' als van 'de appel'.

In de afzonderlijke mens leeft een deel van het goddelijke en de mens is in zijn ontwikkeling op weg naar het goddelijke als uitdrukking van zijn diepste innerlijke aard. Is dit eenmaal het geval, dan heeft hij door geleidelijke ontwikkeling zijn eigen wezen 'verwandeld' in wat in het christendom *de Vader* genoemd wordt. Wat verborgen in de menselijke ziel

rust, wat het grote doel der mensheid is, dat is 'de Vader in de hemel'. Dáárop richt zich het 'Onze Vader'.

*De eerste 3 beden betreffen het goddelijke in de mens,
waarna van het geestelijke rijk wordt overgegaan naar het aardse rijk:*

Uw wil geschiedde
gelijk in de hemel . . . *alzo ook op aarde* . . .

- opdat het stoffelijk lichaam zich kan handhaven
(Brood);
- opdat het etherisch lichaam kan leven in de vergankelijkheid
(de zorg voor de gemeenschap: vereffening van Schuld);
- opdat het astraal lichaam zich kan handhaven
(niet zwichten in de Verzoeking);
- opdat het Ik zich handhaaft en zijn ontwikkeling op de juiste wijze doormaakt
(niet zwichten voor wat men het Kwaad noemt).

Want . . . :

- indien het 'Ik' doordrongen wordt door het geestzlf, dan treedt dit geestzlf zo op dat het astraal lichaam van het zieleleven uit wordt omgevormd. Om deze reden kan men het geestzlf, zoals het zich dan aan de mens openbaart, aanduiden als het omgevormde astraal lichaam;
- iets dergelijks voltrekt zich in de mens wanneer hij in zijn 'Ik' de levensgeest opneemt. Dan wordt het etherisch lichaam omgevormd en doordrongen van de levensgeest. Dan kan men zeggen dat de levensgeest het omgevormde levenslichaam is;
- en als het 'Ik.' de geestmens in zich opneemt, verkrijgt het het geweldige vermogen om daarmee het fysieke lichaam te doordringen. Wat dan dáárvan verandert, kan niet meer met het stoffelijk oog worden waargenomen, het is vergeestelijkt, geestmens geworden.

Een werkelijk gebed is niet zomaar iets willekeurigs. Alle werkelijke gebeden zijn voortgekomen uit de eeuwige wetten der Wijsheid, zoals ook met een plant het geval is. Het Onze Vader is zo'n gebed, waardoor gedurende duizenden jaren de mens op de momenten dat hij dit nodig heeft, zich zal verheffen tot de zin van de ontwikkeling in zijn 7-voudige natuur, opdat hij zijn juiste levensweg door het Universum vinden zal. - We kunnen een plant prachtig vinden, zonder dat we begrijpen hoe die vanuit oeroude wetten, wetten van Wijsheid, in de ordening der schepping is opgenomen. Zo kan een werkelijk gebed zijn werking hebben, ook als de strekking der woorden nog niet van binnenuit wordt gekend."¹

N.B.: de totaliteit van het menselijk wezen kan ook anders dan als een 7-voud gezien worden. De relatie met het voorgaande blijft echter bestaan. Elders wordt dit toegelicht.²

9.03:

Inwijdingsstadia

In mededelingen over inwijdingsstadia is eveneens herhaaldelijk sprake van een door het getal 7 getekende structuur, onmiskenbare aanduiding van de relatie met de innerlijke structuur van het menselijk wezen zelf.

- "Gedurende de hele na-Atlantische ontwikkeling van de mensheid is een Ingewijde altijd diegene geweest die zich kan verheffen boven de stoffelijk zintuiglijke wereld en die eigen

¹ St.-GA096: Berlin, 28-01-07
en 18-02-07.

² St.-GA009: p. 23/57;
St.-GA099: München, 25-05-07; p. 32/33.

ervaringen kan hebben in de geestelijke werelden. Hij beleeft die wereld zoals de mens met zijn uiterlijke zintuigen, ogen, oren e.d. déze wereld. De inwijding zelf is een volledige verandering van het innerlijk. Om te bereiken dat 's nachts het astraal lichaam zich zodanig plastisch omvormt, dat het in zichzelf de organen voor hoger waarnemen tot stand doet komen, dienen de daarvoor vereiste geestelijke handelingen, oefeningen, overdag verricht te worden. Er zijn 7 van die astrale zintuigen. Men noemt ze Heilige Wielen, Chakra's of Lotusbloemen. Voor hun ontwikkeling bestaan verschillende wegen, die elk 7 stadia kennen:

- de weg van de Yoga;
- de specifiek christelijk-gnostische weg;
- de christelijke weg van het rozenkruis.

In wezen uitdrukkingen van een zelfde Initiatie;

toch moest, om in overeenstemming te blijven met de zich ontwikkelende mens, in de loop der tijd de wijze waaróp een andere vorm krijgen."¹

- "In de Yoga-scholing richt men zich meer op het zuivere gedachte-element, op de contemplatie. Verschillende stadia kunnen naast elkaar beoefend worden. *Het vereist echter uitdrukkelijk de autoriteit van een Guru*, die weet hoe het met de innerlijke ontwikkeling van de leerling gesteld is. Dit pad voert namelijk direct in gebieden waar de leerling, omdat hij aanvankelijk zijn eigen fouten niet kan corrigeren, zeer hulpeloos is. *Rasverschillen, die zich innerlijk veel sterker voordoen dan uiterlijk, maken deze weg ongeschikt voor Europeanen.*

Voor de geïnteresseerde lezer hieronder een aanduiding van de 7 stadia:

- yama: beteugeling. Onthouding: niet doden, niet stelen, niet begeren, niet liegen, niet gehecht zijn, enz.;
- nyama: zelfopvoeding; onderwerping aan ritualen en ceremoniën, waarbij zich in beelden voor iemand afspeelt wat men innerlijk doormaakt;
- asana: de juiste lichaamshouding, gebaseerd op de bovenzinnelijk in de wereld en in het lichaam waarneembare stromingen op etherisch gebied;
- pranayama: de leer van de ritmische ademhaling; dit betreft een geleidelijke maar fundamentele verandering in het lichaam en in de koolstofkringloop. Hierdoor kan de (toekomstige) mens het proces dat thans bij de in- en de uitademing plaats vindt met behulp van de plant, in zichzelf voltrekken en met die koolstof zijn eigen lichaam opbouwen. Koolstof komt in dit opzicht overeen met wat in de occulte literatuur '*de Steen der Wijzen*' wordt genoemd, de Lapis Philosophorum. Vrgl. uitdrukkingen als 'de diamantziel', 'het diamantlichaam' en bij de oorspronkelijke Rozenkruisers 'het zich uit koolstof een doorzichtig lichaam bouwen';
- pratyahara: het ware leven; in staat zijn zuiver in het innerlijk van de ziel te leven, voorstellingen in zich kunnen hebben die geheel onafhankelijk zijn van de buitenwereld. Het ideaal van de meditatie is blind en doof kunnen worden voor zijn omgeving. - N.B.: elders aangeduid als het terugtrekken van het bewustzijn uit het zintuiglijk waarneembare. In kosmische zin pralaya;²
- dharana: geconcentreerd zijn. Meester zijn over zijn eigen voorstellingswereld, zodat de mens geen andere indrukken heeft dan die welke hij wil. Als hij dan één uit een reeks van voorstellingen kan nemen en lang, lang daarin leven kan, dan noemt men dit proces, waarin hij met heel zijn bewustzijn in rust verkeert . . .
- dhyana: is dit bereikt, dan moet men ook deze laatste voorstelling nog laten vallen en toch met zijn hele ziel bewust blijven. Men behoudt de vorm van het voorstellen, doch zonder inhoud. Het is het moment waarop de inhoud van de geestelijke wereld in de leerling kan stromen. Dat noemt men *samadhi*, het hoogste stadium."³

N.B.: als 7-tal zijn hier kennelijk de stadia bedoeld die tót samadhi voeren. Elders spreekt men van 8 stadia, doch dat is dan met inbegrip van samadhi.⁴

1 St.-GA004: München, 04-11-06 (o.a.)

3 St.-GA094: München, 04-11-05; p. 276 e.v.

2 Leeuwen: zie Pratyahara.

4 Leeuwen: zie Ashtángayoga.

- "De specifiek christelijk-gnostische inwijdingsweg - tot omstreeks de 15e eeuw - werkt meer op het gevoel en geeft dat dan een bijzondere ontwikkeling. Deze weg kent 7 gevoelsstadia. In de huidige maatschappij (1907!) kan een mens die nauwelijks nog doormaken. Het vereist een tijdelijk isolement. In plaats van de absolute onderwerping aan de Guru, kent men hier de deemoed en het zich voegen naar de Christus. Het doorleven van de gevoelsstadia beïnvloedt het astraal lichaam zodanig dat dit tijdens de nacht zijn waarnemingsorganen ontwikkelt. - De stadia zijn:

1e: de Voetwassing; er is geen 'hoog' zonder 'laag', geen opstijgen van het ene zonder een dienovereenkomstig vallen van het andere. Als de een zich meer kennis, meer innerlijk weten verwerft, is het daarom zijn eerste plicht zich tot de anderen te wenden opdat ook zij daartoe kunnen komen. *Het hogere dankt zijn bestaan aan het lagere; niet de neerbuigendheid, maar de deemoed brengt dit tot uitdrukking.*

Christus geeft hier het voorbeeld met de Voetwassing. Slaagt de leerling erin dit gevoel in zichzelf tot ontwikkeling te brengen dan voert dit tot 2 belevingen, een uiterlijk symptoom en een innerlijke astrale beleving. De 1e is de zeer bepaalde indruk dat rond zijn voeten water stroomt. Innerlijk beleeft hij het beeld ervan als een werkelijk visioen. Wat betreft de andere stadia volstaan we in deze notitie met hun aanduiding en zien af van verdere toelichtingen; bij de laatste 3 zijn die overigens nauwelijks mogelijk. Het laatste stadium kan zelfs niet meer beschreven worden met woorden van de menselijke taal; van zijn glorie heeft men nauwelijks een vermoeden;

2e: de Geseling;

3e: de Doornenkroning;

4e: de Kruisiging;

----- (↓: slechts zeer summier aan te duiden)

5e: Mystieke Dood;

6e: Graflegging;

7e: Opstanding en Hemelvaart.

Deze inwijdingsweg hangt in zijn methodiek ten nauwste samen met *het Evangelie naar Johannes*, dat daartoe niet alleen maar gelezen, doch geleefd moet worden. Dat kan alleen indien men inziet dat het in dié zin voorschriften behelst voor het innerlijke leven. Dit Evangelie letterlijk op te vatten in de materialistische zin, zou een misvatting zijn. Dat betekent echter niet dat men het zomaar symbolisch moet nemen. De schrijver heeft weergegeven wat hij buiten het stoffelijk lichaam in een andere bewustzijnstoestand heeft waargenomen. De drie andere Evangeliën kunnen in de gewone zin nog letterlijk worden opgevat; bij het Evangelie naar Johannes is dat niet meer mogelijk. Inhoudelijk houdt deze Inwijding verband met de Openbaringen van Johannes.¹¹

- "De christelijke weg van het rozenkruis, die sinds de 14e, 15e eeuw beoefend wordt, betreft een combineren van gevoel en wil. Voor de Europeaan is deze weg de beste. De methode van het rozenkruis is er juist opdat de mens zich tot de hogere werelden kan opwerken zonder zijn plichten in de samenleving te verzaken. *De scholingsweg van de Rozenkruiser doet de gewaarwordingen via de buitenwereld tot stand komen.* Bovengenoemde gevoelsstadia komen er niet in voor. Toch wordt, wat betreft de vorming van innerlijke waarnemingsorganen, hetzelfde teweeggebracht. Hoewel deze inwijding

1 St.-GA099: München, 06-06-07; p. 153 e.v.; St.-GA094: Berlin, 26-02-06; p. 201 e.v.; St.-GA094: München, 04-11-06; p. 280 e.v.

eveneens op christelijke bodem stoelt, wordt met andere, symbolische voorstellingen gewerkt om de catharsis tweeweg te brengen. *Op deze weg is echter veel dat slechts gegeven kan worden van mens tot mens, van leraar tot leerling. De verhouding tussen deze twee is hier geen autoritaire, maar één van absoluut vertrouwen: zonder dat zouden de sluimerende krachten in de leerling niet gewekt kunnen worden. Er is echter nergens sprake van enige dwang. Er wordt alleen raad gegeven, de leerling is vrij in wat hij wil doen.* - Ook hier weer 7 stadia, deels niet in een vaste volgorde; die hangt af van de individualiteit van de leerling:

1. *studie*. Deze betreft wat men kan noemen: de Theosofie der Rozenkruisers. Het is niet de bedoeling daarmee al gevoelens op te wekken, die moeten tot uiting komen door eigen ervaring van feiten, zoals die zich in de geestelijke werelden voordoen. Slechts wat de mens zelf gewaar wordt, kan hem bezielen;
2. *het imaginatieve weten*. De Ingewijde beleeft in een eerder stadium, wat tijdens een langzame ontwikkeling met de gehele mensheid plaatsvindt. De beelden waarin hij ons de evolutie van de mensheid toont, werken anders dan de abstracte begrippen van het huidige materialistische tijdperk. Van de laatste kan geen diepgaande werking uitgaan. Het imaginatieve weten daarentegen, werkt via het etherisch lichaam in heelmakende zin op het gehele organisme. Een voorbeeld is de Graal;
3. *het inspiratieve weten*. Dit betreft het lezen van het occulte schrift, dat wil zeggen niet alleen afzonderlijke beelden zien doch de betrekking tussen deze verschillende beelden op zich in laten werken. Ons huidige schrift is ervan nagebootst, het is als een laatste decadente rest van dit oude occulte schrift;
4. *bereiding van de Steen der Wijzen*. Dit houdt een bijzondere aandacht in voor het levensritme. Alles in de natuur en de kosmos is gebaseerd op ritmische processen, doch hoe meer we de mens naderen des te meer gaat het ritme over in een chaos (zie ook hetgeen hierboven werd opgemerkt over pranayama op de weg van de Yoga);
5. *overeenkomst tussen macrokosmos en microkosmos*. Alles wat thans binnen de mens te vinden is, was eens in een daarmee verband houdende vorm er buiten, in de Kosmos. Dat geldt eveneens voor het etherisch- en het astraal lichaam. De meditatieve verdieping in het eigen lichaam doet daarin de macrokosmos kennen;
6. *contemplatie*. Hier komt de leerling tot een uitbreiding van het bewustzijn tot over de gehele wereld. Het Hoger Zelf is buiten ons, het verzinken in het eigen innerlijk is slechts de weg daar naar toe;
7. *'Gottseligheit'*. Het wezen van de wereld krijgt in zijn geheel een geestelijk voorkomen. Alles wat de mens om zich heen ziet wordt tot uitdrukking van iets hogers.

Tot zover enige indicaties, niet meer dan een raamwerk, met betrekking tot de scholingsweg van de Rozenkruiser." ¹ Tenslotte nog iets met betrekking tot de Mithrasmysteriën:

- "Oorkonden, zoals het Evangelie naar Johannes, die door het christendom in handen van de mensen gekomen zijn, waren er voordien eigenlijk niet. Men moest toen binnengeleid worden in geheime Inwijdingsplaatsen.

*De lagere stadia der Inwijding waren voor de verschillende volkeren verschillend;
daarna steeg men uit boven de nationale eigenaardigheden.
De hogere stadia waren, ook in de oudheid, bij alle volken gelijk.*

¹ St.-GA094: München, 04-11-06; p. 284 e.v.; St.-GA096: Berlin, 20-10-06; p. 142 e.v.; St.-GA099: München, 05-06-07; p. 158 e.v.

Destijds waren in heel Voor-Azië *de Mithrasmysteriën* verspreid, ook in Griekenland en Rome en in het gebied van de Donau. Ze bestonden nog lang nadat het christendom was ontstaan. Deze Perzische Mithras-inwijding kende eveneens 7 stadia; we beperken ons hier tot iets over de laatste twee:

de 6e gr., de Zonneloper of Zonneheld:

Alles in de Kosmos heeft zijn ritmische gang; ritme beheerst de gehele natuur, maar bij de mens houdt dat op naarmate hij meer geciviliseerd is. Tenslotte schijnt het geheel uit de mens verdwenen te zijn en er heerst chaos. Maar dan moet hij uit vrije wil dit ritme vanuit zijn innerlijk ter wereld brengen (vgl. op p. 172 pranayama, het 4e stadium van de Yoga-weg). In de Zonneheld vond men de belichaming van een dergelijk levensritme, tot stand gekomen door de kracht van de in hem geboren hogere Mens.

N.B.: voordat van de Christus gesproken werd, sprak men in de oude Mysteriën van de Zonneheld. Het Kerstfeest - in het Duits Weihnachten, dat wil zeggen de Gewijde Nacht - had door alle tijden heen zijn voorloper. De 'kerstboom' is nog geen 2 eeuwen oud, de oorsprong van het daarmee samenhangende feest gaat echter terug tot de oudste Mysteriën van alle religies. *Jaarlijks, als de zon in haar laagste stand stond, vond in de Grote Mysteriën, bij hen die daartoe waren voorbereid, de wekking plaats van het Hoger Zelf.* Hier wortelt het mysteriewoord: *'het schouwen van de zon te middernacht'*. Voor degenen die daar nog niet aan konden deelnemen werd *in de Kleine Mysteriën in elk geval met de beleving van een uiterlijke beelding een aandoening gegeven van wat eens, ook bij hen, in innerlijke zin zou worden voltrokken.* Het was overal hetzelfde, doch bij alle volken in een ander kleed: in de Egyptische Mysteriën, in de Eleusinische, de Voor-Aziatische, de Babylonisch-Chaldeeuwse en in de Indische Brahmamysteriën. Het had, en heeft, alles te maken met *de overwinning van de dood door het leven en de kosmische verbondenheid van de mens.*

de 7e gr., de Vader:

Wat zich in deze graad in de bloeitijd van de Mysteriën aan de Ingewijde openbaarde, kan nauwelijks meer onder woorden gebracht worden. Het is na een tijd van verval meer en meer alleen maar een naam geworden, restant van wat reeds herinneringsresten waren. En dat in de Mithrasmysteriën nog eens sprake is geweest van 'de Vader der Vaderen', wijst waarschijnlijk al op een poging om nog een laatste mogelijkheid te bewaren van wat oorspronkelijk in het 7e stadium van deze inwijdingsweg aan de orde kwam als beleving van de bovenzinnelijke wereld."¹

9.04: *De piramide el of koninklijke el*

Een typisch voorbeeld van de uiteenlopende 'omgevingen' waarin het getal 7 zich in zijn kwalitatief aspect toont, geeft de bij de bouw van de piramiden gehanteerde maat:

- "Met betrekking tot de piramide van Cheops, staan in het bijzonder de jaren '20 in het teken van de strijd tussen bodemloze fantasten en sceptische practici. Er is slechts een smal pad tussen die 2 uitersten van dodelijke scepsis enerzijds en kritiekloos aanvaarde gedachtenconstructies anderzijds. Het is niet voldoende, het voert zelfs op dwaalwegen als men deze oeroude bouwwerken opmeet en dan een of andere hypothese, die meestal weinig te maken heeft met het oude Egypte, maar des te meer met het eigen tijdperk, daaraan vastknoopt. We moeten daarom te weten zien te komen, hoe de met alle exactheid van moderne meetmethoden gevonden maten, passen in het wereldbeeld van de piramidebouwers.

¹ St.-GA096: Berlin, 17-12-06; ook in Ned. vert.

In '25 werden door het Duitse Egypte-Instituut metingen verricht. Aan het hoofd stond toen Prof. Dr. Ludwig Borchardt, 'ein Zweifler um jeden Preis', auteur van de in '22 verschenen publikatie 'Gegen die Zahlenmystik an der grossen Pyramide bei Gise'.

Nu wordt de vorm van een piramide bepaald door het grondvlak en de hoek die de zijvlakken daarmee maken. De oude Egyptenaren gaven dit aan door te vermelden, hoeveel zo'n piramidevlak op een hoogte van één el terugweekt van het verticale vlak. De Egyptische el (mah), piramide el of ook koninklijke el genoemd, was de maat waarmee alles met betrekking tot de afmetingen van de piramide werd uitgedrukt. Deze lengte bedroeg 7 handbreedtes (sop), elk met de breedte van 4 vingers (teba). In totaal 28 vingers. Volgens Borchardt nu komt de hellingshoek die ten grondslag ligt aan de piramide van Cheops, overeen met 5 handbreedtes en 2 vingers op de wijze zoals hierboven bedoeld. In de taal van deze tijd is dus de tangens van de hellingshoek 28/22. Dit heeft tot gevolg:

- de verhouding van de omtrek van het vierkante grondvlak tot de hoogte, is niet gelijk aan π , doch verschilt daarvan slechts +0.04%;
- de verhouding van het bovenoppervlak, d.w.z. van de 4 zijvlakken, tot het grondoppervlak is niet gelijk aan ϕ , de Divina Proporzione, doch verschilt daarvan slechts +0.03%.

Met andere woorden, door de aan de Cheopspiramide ten grondslag liggende maatverhouding wordt, alle scepsis van Borchardt ten spijt:

- *de hoogte* een onmiskenbare aanwijzing op een tot een cirkel getransformeerd vierkant. In het bewustzijn van de antieken verhielden deze beide figuren zich zo dat met de cirkel meer gewezen werd op de in zichzelf rustende wereld der goden en met het vierkant meer op de schepping door deze godenwereld en vooral op de rol die de mens en de aarde daarin spelen;
- *de oppervlakte* een onmiskenbare aanwijzing op de Divina Proporzione. Het valt niet te loochenen dat de hele vorm van de piramide van Cheops is opgenomen in de sfeer van deze verhouding. Men voelt er zich door aangesproken: 'Als men met zijn gedachten tot klaarheid zou komen over wat dit aan gewaarwordingen in ons oproept, dan zou men beseffen dat dit te maken heeft met het Mysterie en de Opdracht van ons eigen tijdperk, namelijk om al het delen en ontleden zodanig te laten plaats hebben dat daarbij het geheel niet verloren gaat', aldus Bindel.

Grondvlak en hoogte stonden in het bewustzijn van de oude Egyptenaren tot elkaar, zoals de krachten van de aarde tot die van de hemel. Om dit tot uitdrukking te brengen bediende men zich van het mathematische wonder van de Divina Proporzione. Er is echter in dit opzicht nog een andere brug tussen hemel en aarde. Alles wat met de krachten van de hemel heeft te maken openbaarde zich aan de mens van de oudheid in de vorm van een bol en in de afbeelding daarvan in een plat vlak, de cirkel. Het omhult, het omsluit alles wat in de veelheid uit elkaar zou kunnen vallen. Het is de uitbeelding van het geheel, van het één-makende dat ook in de Divina Proporzione tot uitdrukking komt. De piramidehoogte, 'qa en haru', betekende zoveel als *hoogte tot de hemel*.

Wat betreft de bijzondere hoedanigheid van de koninklijke el het volgende. Zoals vermeld telde deze 7 handbreedtes. Daarnaast was er ook een el van 6 handbreedtes, doch nergens is gevonden dat de laatste werd toegepast bij de bouw van piramiden. Het is dezelfde Borchardt geweest die erop attendeerde dat de lengte van de onderarm, gerekend vanaf de elleboog tot de top van de middelvinger, niet meer dan zes handbreedtes van vier vingers telt. Men zou zeggen dat de heilige el met haar 7 handbreedtes niet meer overeenkomt met de

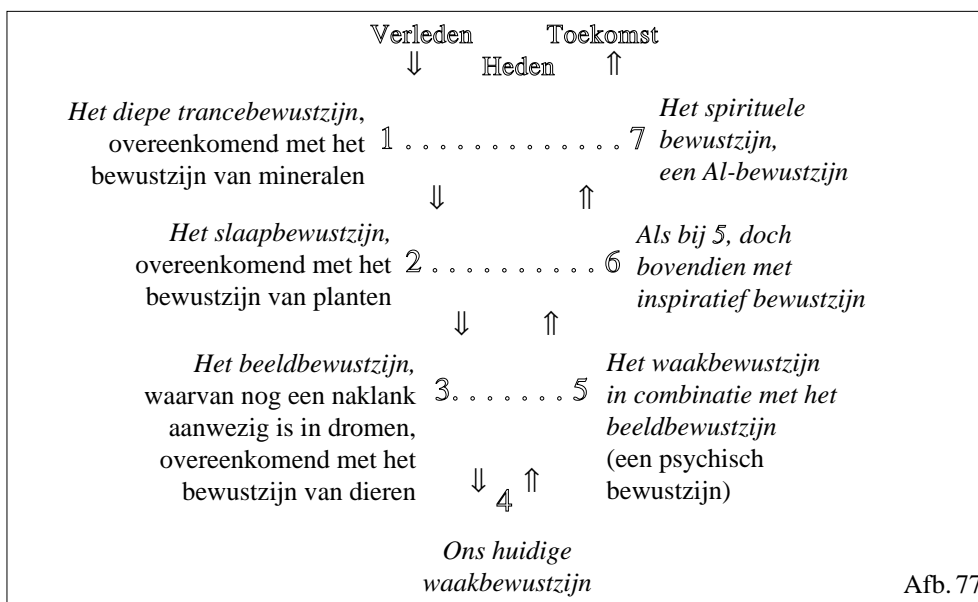
zichtbare lichaamsverhoudingen, terwijl dat met de gewone el nog wel het geval is." ¹ Wellicht ten overvloede: de betreffende hoek kan natuurlijk niet het gevolg zijn van het gebruik van 'de koninklijke el'. Wel is juist deze maat de 'hoogte' waarop, tezamen met de 2 andere maten, de tangens van die hoek in de betreffende getallen kan worden uitgedrukt: 7 handbreedtes tegenover 5 handbreedtes en 2 vingers. - Tot slot nog de aantekening:

- "Bouwwerken die bedoeld waren om daarin bepaalde handelingen te verrichten die gewijd waren aan de heilige Wijsheid, of die een symbool moesten zijn voor de heilige Waarheden, werden in oude tijden gebouwd volgens maten die ontleend waren aan de hemel of aan de mens. En dat is in wezen hetzelfde; want de mens is als microkosmos een nabootsing van de macrokosmos." ²

9.05: *De bewustzijnsstadia bij de mens*

Op grond van wat met betrekking tot het Onze Vader aan de orde kwam, zou men hetgeen nu volgt eigenlijk al kunnen verwachten:

- "De ontwikkeling van de mens houdt ten nauwste verband met de planetaire ontwikkeling van de aarde. Wat betreft zijn bewustzijn kunnen we dan in zekere zin weer 7 niveaus onderscheiden, vanaf een oerverleden tot in een ver verwijderde toekomst:

Afb. 77

De stadia 3 en 5, 2 en 6 resp. 1 en 7, zijn in een bepaald opzicht onderling gerelateerd. Wat namelijk in het verleden in de aangegeven hoedanigheid een min of meer dof bewustzijn was, verschijnt in de toekomst als het ware op een hoger plan, namelijk met de helderheid van het waakbewustzijn. Dit loopt parallel aan hetgeen onder 9.02, p. 168, werd vermeld met betrekking tot de ontwikkeling van het menselijk wezen in al zijn 7 geledingen. Zoals eerder opgemerkt vormen de beeldingen waarin de bovenzinnelijke schouwing van Antropogenesis en Kosmogogenesis zich uitdrukt, een onlosmakelijk geheel. Zo heeft het

¹ Bindel-01: p.3, 80, 238, 250, 276.

² St.-GA126: Stuttgart, 30-12-10 (I/d oorspr. uitgave v/h Phil. Anthr. Verlag am Goetheanum p. 72).

bovenstaande, *vanuit dié gezichtshoek*, tevens een relatie met planetaire ontwikkelingen. We verwijzen daarvoor echter naar de betreffende bron."¹

9.06: *De Openbaring van Johannes*

In dit eigenaardige laatste boek van de Bijbel heeft het getal 7 een zeer opvallende positie. Daarover het volgende, uiterst summier:

- "De Apocalyps van Johannes heeft, zoals eerder vermeld, te maken met een bepaalde Inwijding. Hij geeft een beelding van wat zich daarin aan de betreffende mens openbaart aangaande de ontwikkeling van de mensheid - over een tijdsverloop van duizenden jaren - *voor zover dat althans in schriftelijke vorm mogelijk is.*

Al spoedig was het zo, dat men het bovenzinnelijke karakter van dit vooralsnog puur spiritueel gebeuren geheel buiten beschouwing liet. De beschrijving ervan kon dan nog slechts in exoterische zin opgevat worden. Daardoor was men herhaaldelijk van mening dat dit alles zich afspeelde in de materiële zin van het eigentijds gebeuren. Echter:

- in *de 7 Brieven* treffen we iets aan wat tot de 7 hoedanigheden van de stoffelijke wereld behoort: de 7 Gemeenten waaraan ze worden gericht, zijn representanten van de 7 na-Atlantische cultuurperioden. De 5e daarvan is de huidige;
- *de 7 Zegels* betreffen de astrale-imaginatieve wereld;
- met *de 7 Bazuinen* klinkt door wat tot de devachanische of hemelse wereld behoort;
- *de 7 Schalen* van de gramschap hebben betrekking op iets dat moet worden afgeworpen. Dit om te bereiken dat de mens zich kan verheffen tot het hoogste wat in geestelijke zin vooreerst voor onze wereld te bereiken is, omdat namelijk dit hoogste nog met deze wereld samenhangt."²

Het ontzagwekkende van dit document wordt, indien men het beperkt tot de benauwenissen van het eigentijdse, alleen maar verhuld. De aard van de beeldingen is echter zodanig dat men er zonder sleutel, men kan ook zeggen zonder handreiking, geen toegang toe heeft. Dat geldt voor meer zaken van deze aard.

We hebben dit voorbeeld uiteraard gekozen omdat het getal 7 er zo'n bijzondere positie in heeft. Het is onmogelijk om er in dit korte bestek meer van weer te geven. Daarvoor verwijzen we naar de zojuist aangegeven bron.³ Bestudering daarvan vraagt overigens enige bekendheid met de antroposofische benaderingswijze.

9.07: *Nogmaals de wezensdelen van de mens*

In de nu volgende aantekening wordt een onderwerp van bijzondere betekenis alleen maar even aangestipt, daar het ons anders op dit moment te ver zou voeren. De reden van het vermelden zal later blijken, onder 9.11. Het betreft het volgende:

- "In zekere zin bestaat de huidige mens uit een vierheid:
 - het stoffelijk lichaam, dat in zijn soort het meest volmaakt is;
 - het etherisch lichaam, waarvan de ontwikkeling later begon;
 - het astraal lichaam - nog later - en dan
 - het Ik, de baby onder dit 4-tal, waarin als het ware gevormd: Geestzelf (Manas)
Levensgeest (Buddhi)
Geestmens (Atma).

1 St.-GA099: München, 01-06-07. 2 St.-GA104: Nürnberg, 18-06-08; p. 32. 3 St.-GA104: ---.

Het stoffelijk lichaam is dus de 'onderste geleding' van de mens. Doch voor het bovenzinnelijk kenvermogen, indien dit voldoende ontwikkeld is, openbaren zich ook Wezens waarvan de onderste geleding een etherisch lichaam is. Bij hen is echter een 8e gebied aanwezig, dat 'hoger' is dan ons 7e. Nog andere Wezens hebben als onderste geleding een astraal lichaam en reiken dan in een 9e gebied terwijl tenslotte sprake is van Wezens die het Ik als onderste geleding hebben en die tot in het 10e gebied reiken. Zij bestaan uit het Ik, het Geestzelf, de Levensgeest, de Geestmens en dan volgt hetgeen in de christelijke esoterie de Goddelijke Drie-eenheid genoemd wordt: Heilige Geest, Zoon of Woord, Vader. In de theosofische literatuur aangeduid als de 3 Logoi.

De betreffende Wezens waren al in een oerverleden ten nauwste bij de menswording betrokken."¹ In de zojuist gegeven aanduiding van hun bestaan schemert een eigenaardige relatie door van 7 en 10, iets dat op andere wijze ook in hoofdstuk III, p. 68 aan de orde kwam. - In dit verband nog het volgende:

- "Alle oude kosmologieën, die van de Hindoes, de Egyptenaren, alsmede de vroege Chinese rassen, baseerden hun Mysteriën op het getal 10, waarbij de hogere driehoek de onzichtbare en metafysische wereld voorstelde en de lagere 3 en 4, of het Zevental, het stoffelijk gebied. Het gebruik van 7 bepaalde zich nimmer tot één volk. Wanneer men zich bij de verdeling van de menselijke beginselen beperkt tot 4, dan moet dit viertal óf het hogere óf het lagere gedeelte zijn, de hemelse of de aardse Tetraktys:

*om begrepen te kunnen worden moet,
volgens de leringen van de esoterische o u d e school,
de mens als een Zevenvoud worden beschouwd."*²

9.08:

Andere voorbeelden

- "In het periodiek systeem der elementen schemert het getal 7 door in een merkwaardige samenhang met de Kosmogenezis."³
- "Er zijn tenminste 7 gegevens nodig om de positie van een lichaam in de driedimensionale ruimte vast te leggen: van 2 punten elk 3 coördinaten en voorts 1 gegeven om rotatie ten opzichte van de verbindingslijn te vermijden. Op deze en andere gronden komt Bindel er toe om van 7 te spreken als 'die Lenkerin des Raumesgeschehens'. En sprekende over 'die Körpergestaltende Kraft der Zahlen', wijst hij erop dat in de ruimte hoeken kunnen worden gevormd door gelijkzijdige 3-hoeken, 4-hoeken en 5-hoeken. Gelijkzijdige 6-hoeken kunnen nog slechts in een plat vlak tot aansluiting komen. Met de gelijkzijdige 7-hoek is ook dit al niet meer mogelijk. Met de 7 wordt dus een overgang van lichamelijke naar onlichamelijke definitief, die reeds door de zes is ingeleid. Het is alsof met dit getal een kracht verbonden is, die de ruimte 'van boven af' ordent."⁴
- "De Davidster - de 2 elkaar doordringende driehoeken, één met de top omhoog, de andere omlaag - is uiterlijk misschien te zien als een beeld voor de 6. Maar innerlijk, in zijn wezen is het hexagram het dynamische beeld van de 7: de samenvattende kracht die de beide werelden van boven en van beneden precies in hun gemeenschappelijk middelpunt in balans houdt."⁵
- "Het is merkwaardig dat het 7-tal zich bij de mens in de tijd uitdrukt in de ontwikkelingsperiodes. Voor iedereen waarneembaar is onder andere de doorwerking hiervan in de tanden-

1 St.-GA090: München, 02-06-07; p.96. e.v.

2 Blavatsky-02: Dl. II, p. 822.

3 Bindel-04: ---.

4 Bindel-02: Kap. 9; p. 108.

5 Hessenbruch: p. 83.

wisseling en de geslachtsrijpheid op de leeftijden van rond 7 en 14 jr. , resp. in de tot voor kort erkende mondigheidsleeftijd van 21 jr. De 5 daarentegen drukt zich bij de mens ruimtelijk uit in de 5 (?) extremiteiten en via de Divina Proporzione in de lichaamsverhoudingen." ¹

- "De Pythagoreeërs (nadere aanduiding ontbreekt) noemden het getal 7 het voertuig des levens, omdat het lichaam en ziel bevatte. Zij verklaarden dit door te zeggen dat het menselijk lichaam uit 4 hoofd-elementen bestaat en dat de ziel drievuldig is, daar zij de rede, hartstocht en begeerte bevat. Ook hielden zij dit getal, of de heptagon, voor een religieus en volmaakt getal. Het werd 'Telesphoros' genoemd, omdat door dit getal alles in het Heelal en het mensdom tot zijn einde, dat wil zeggen zijn culminatie wordt gevoerd." ²
- "De 5, de 7 en de 12 staan in een diepe relatie tot elkaar. Niet alleen dat in dit drietal de getallen van de Individualiteit (5), de Tijd (7) en de Ruimte (12) bijeen zijn, maar ook de muziek, 'de hoorbare wiskunde', heeft hier zijn fundamentele bouwstenen: de ontwikkelingsweg van de muziek gaat van de 5-tonige, via de 7-tonige naar de 12-tonige, welke laatste thans nog in het geboortestadum is." ³
- "Blijkens een eerder genoemde concordantie van telwoorden, komt in de Bijbel het getal 7 zeer vaak voor, tenminste op 260 plaatsen. Opmerkelijk is dat daarvan bij meer dan 3/4 sprake is van een tijdsduur, resp. van een zich voltrekken in de tijd. Dat begint al in de beelding van de 7 scheppingsdagen." ⁴
- "In de Hebreeuwse kalender worden de dagen van de week met getallen aangeduid: yom achad, yom sheni, yom shelisho, yom rebis, yom shamishi, yom shishehi en yom shaba. De Hebreeuwse 7, geschreven sjen-beth-ajien, heeft meer dan één betekenis. In de 1e plaats leeftijd of tijdkring, Shab-ang; Sabboth, geschreven sjen-beth-tav, kan zowel door ouderdom als door rust vertaald worden en in het oude Koptisch betekent sabe wijsheid, kennis." ⁵
- "De Tijd spoedt zich voort op 7 wielen (Hymne XIX, 53 van Atharva Veda)." ⁶
- "Met een aantal voorbeelden uit de joodse traditie wordt de opvatting ondersteund dat de betekenis van 7 zou kunnen worden samengevat in de aanduiding 'volheid en totaliteit'. In het oude Babylon 'gebruikte' men de 7 om het heelal aan te duiden. Ook de structuur van de Openbaring van Johannes wordt door het getal 7 bepaald. Voorts zouden er aanwijzingen zijn dat hierin het getal drie voorkomt in de betekenis van zeven. - Hierop volgt nog een wat dubieuze uitspraak, hoewel niet geheel vreemd aan deze tijd, namelijk: 'Wij hebben dus in het getal zeven of drie niet met een objectieve heiligheid te maken, maar met een subjectieve, iets dat de mensen aan het getal verbonden hebben.' " ⁷
- "Op alle levensgebieden kan men 7 aantreffen als een getal dat een soort volkomenheid uitdrukt. Dat heeft als zodanig niets met bijgeloof of toverij te maken. Het blijkt dat dit getal een leidraad is voor al hetgeen in de tijd op elkaar volgt." ⁸
- "In de 7e week, op de 7e dag of in het 7e uur, of in een bepaalde getalsverhouding zoals bijv. 3^{1/2} - want daarin is het 7-tal eveneens verborgen - gebeurt er iets door de zaak zelf. Altijd vindt men aan de basis getalsverhoudingen, die de structuur van de wereld aangeven. Wie zich op de juiste wijze verdiept in wat in pythagorische zin bedoeld wordt met: 'Bestudeer het getal', leert vanuit deze getallensymboliek het leven en de wereld begrijpen." ⁹

1 Hessenbruch: p. 90.

2 Blavatsky-02: Dl. II, p. 820.

3 Hessenbruch: p. 90.

4 Snijders-01: zie ter plaatse.

5 Blavatsky-01: Dl. II; p. 418.

6 Blavatsky-02: Dl. II, p. 834.

7 Snijders-02: Hfst. 8.

8 St.-GA101: Stuttgart, 15-09-07 ('Okkulte Sinnbilder und Zeichen', 4 voordrachten van 13-16 sept.).

9 id. : slot van de voordracht op 15-09-07.

- "De opperste Wijsheid heeft haar huis gebouwd, zij heeft hare 7 pilaren gehouwen."¹
- "In de tijdrekening verschijnt 7 in het aantal dagen van de maankwartieren. Opmerkelijk is overigens dat de eieren van de duif uitkomen in 2x7 dagen, van de kip in 3x7, van de eend in 4x7, van de gans in 5x7 en van de struisvogel in 7x7; de Maan is de gids van de occulte zijde van de natuur."²

Tenslotte:

ook met betrekking tot de regenboog wordt het getal 7 herhaaldelijk genoemd. Vanuit de gangbare fysica is daartoe geen aanleiding. De 6 kleuren rood, oranje, geel, groen, blauw en violet (?) zouden geen probleem geven. Maar op welke plaats in het spectrum wil men de 7e benoemen? Infrarood? Ultraviolet? Of een 'kleur' daar ergens tussen? Maar welke dan van de 10- of 100.000? Het lijkt een volstrekt arbitraire zaak. De (materialistisch georiënteerde) fysica mist hier de aansluiting, niet alleen met de esthetica maar in het algemeen met veel van wat in de relatie ligt tussen mens en kosmos en van de positie die de kleuren daarbij innemen.³

9.09:

Een verhaal apart

Bij Weinreb vinden we ogenschijnlijk een geheel andere benadering. Het voert echter naar iets dat onze bijzondere aandacht vraagt: 'de zevende dag' in het 1e scheppingsverhaal, is niet beëindigd. Die voltooit zich in déze wereld, de wereld van 'het doen', de Olam Assia. En als hij is voltooid, dan betekent dat dat hij zich met zichzelf, de hoogste maat voor die wereld van de zeven, heeft vervuld, in zeven maal zeven. Dan is er de 49 als uiterste grens van deze wereld. En dan begint *de achtste dag* te tellen, als nieuwe dag, vanaf 50.

Ook hier zien we hoe de 'vijf' een wereld uitdrukt voorbij deze wereld. Zoals de 500 niet existeert in deze wereld - zie p. 17 onder 1.08 - zo is ook de 50 van een andere hoedanigheid. De nieuwe wereld begint echter voorbij déze, begint met de 50 en dat is dan de '8e dag'. Hier ligt het verband tussen de 7e dag en de vervulling, met de nieuwe dag in het teken van de 'vijf'. Zo staan tussen de uittocht uit Egypte en de openbaring op de Sinäi juist 49 dagen.

De 50e dag is de openbaring van God.

De '8e dag' is de wereld waarin de reeds in de 7e dag voorspelde koning verschijnt, hij die het vaste huis zal kunnen bouwen. Zoals ook de tempel, waarvan aan David gezegd was dat pas zijn zoon Salomo die zou kunnen bouwen: zij zijn het 7e en 8e geslacht na de Sinäi. Het is ook de koning welke na deze wereld komt en die in de overlevering genoemd wordt 'de gezalfde koning', in het Hebreeuws de Messias.

De 7 weken tussen Pasen en Pinksteren (50e dag), zijn de weken van het snijden van het graan. Met de 49e dag is de oogst klaar en is alles binnen. Vanuit deze wereld gezien wordt de mens gedurende deze 7 weken, zoals in de zevende dag van de wereld, van de aarde afgesneden. Het is een los maken van de binding van de aarde welke met Pasen begint."⁴

En dan het volgende:

Mozes werd 120 jaar. Zijn graf is in het gebied van de 7e zoon, van Gad, geschreven gimmel-daleth, die dus zelf in zijn naam de 3-4, de 7 heeft en van wie de Bijbel vertelt dat hij 7 zonen heeft. Dat Mozes stierf op de 7e dag van de 12e maand wil zeggen dat dit op het uiterste is van wat in deze vloeiende tijd mogelijk is, dat de acht en de dertien reeds de eenheid inhouden. In alles komt tot uiting dat er aan het einde van de zeven de dood staat. Een dood die een overgaan betekent naar de wereld waar de eenheid gerealiseerd is, welke in de 7e dag in principe tot stand kwam. De nieuwe wereld van de 8e dag hééft die eenheid.

1 Spreuken 9:1.

2 Blavatsky-03: Vol. II, Part II; p. 595.

4 Weinreb-01: p. 129, 144 en 156.

3 Veel is hierover te vinden bij Rudolf Steiner, o.a.

in GA291, waarvan ook een 6-tal voordrachten

in Ned. vert. zijn verschenen.

Het vloeien van de tijd is, voor degene die de 8e dag intrekt, voorbij. Zo duurt ook de wijding van het tabernakel 7 dagen en komt het eerst de 8e dag in werkelijk gebruik.¹

N.B.: het bovenstaande brengt ons op een eigenaardige getalsbetrekking. De som van 2 getallen, vermeerderd met hun produkt, noemde Wijnmalen de *Inductie* van die getallen. In deel C komt dat verder aan de orde.

$$\begin{array}{c} 7 \times 8 \\ + \\ 8 \\ = \\ 71 \end{array}$$

de Inductie van 7 en 8

Hier volstaan we met de opmerking:

houdt een verwijzing in naar

het Goddelijk Kind'.

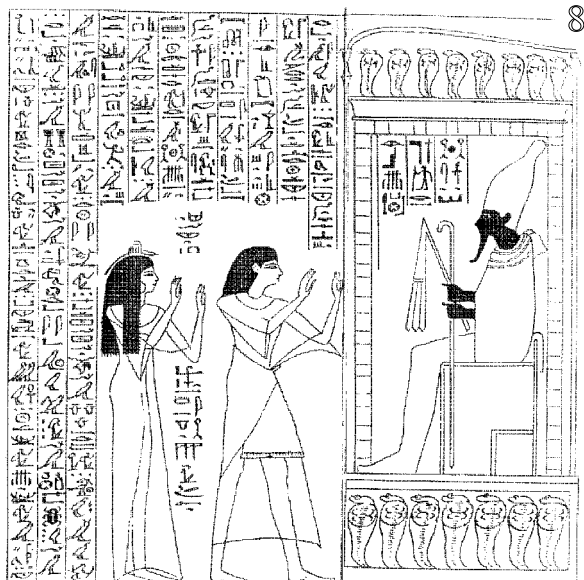
Afb. 78

In Egypte vinden we hier en daar eveneens een merkwaardig accent op een relatie tussen de twee getallen 7 en 8; het is ons niet bekend of ook elders daaraan een woord is gewijd:

- een tempelhof van de tempel van Ramses III, in Medinet Haboe, vertoont een rij van 7 vierkante zuilen met voor elk de farao (Ramses III) in Osirishouding. Recht hier tegenover, aan de andere kant, is een rij van 8 ronde zuilen. Met andere woorden, de farao heeft de 7 van het vierkant achter zich en de 8 van de cirkel voor zich. Zie in dit verband wat op p. 176 in het midden werd vermeld met betrekking tot *de hoogte*;

- afb. 79: *aanbidding van Osiris*. Boven een rij van 8 cobra's, onder een van 7. Als de kleur van het gelaat inderdaad zwart is, betreft het de Osiris van het dodenrijk, de 'andere Osiris' heeft een groene gelaatskleur. Verdere gegevens met betrekking tot de herkomst zijn ons helaas niet bekend;

- we hebben het vermoeden dat de relatie 7-8 ook op andere 'bijzondere plaatsen' in Egypte te vinden moet zijn.

Afb. 79*

9.10:

Het kwalitatieve aspect van het getal 7

Hierboven kwamen zeer uiteenlopende zaken ter sprake. Ze hebben één ding met elkaar gemeen: het zijn allemaal 'omgevingen' waarvan blijkbaar een bepaalde essentie op een of andere manier verband houdt met een kwalitatief aspect van het getal 7. In een aantal passages kwam daarbij al enigszins tot uiting hoe we dit aspect nader zouden kunnen aanduiden. In de inleiding gaven we daarvan als samenvatting: op een of andere wijze,

¹ Weinreb-01: p. 572.

direct of indirect, heeft het kwalitatieve aspect van 7 betrekking op een geheel, een volkomenheid, een bepaalde afronding in de tijd die deel uitmaakt van een cyclisch geheel, dan wel een verbinding geeft van deze wereld met een goddelijke.

In Wijnmalens denominatie vinden we als aanduiding

7: Wijsheid ;

dat wil zeggen de wijze toepassing van de (Goddelijke) Wet (6)

N.B.: we bedienen ons in het algemeen van deze korte aanduiding.

Hij is immers geenszins strijdig met 'de volkomenheid van een zich in de tijd voltrekkend gebeuren, in verbinding met het Goddelijke.'

Evenals op p. 18 met betrekking tot 23, hadden we natuurlijk ook bij andere getallen de vraag kunnen stellen, zoals nu bij 7: wat doet het de specifieke drager zijn van een bepaald kwalitatief aspect? Het antwoord is onveranderd: dat weten we niet! Misschien is inderdaad de vraag verkeerd geformuleerd en dienen we dit meer te zien zoals onder 6.02 op p. 104 naar voren kwam, namelijk als het aan de oppervlakte komen, manifest worden, van

een Goddelijke Ordening.

9.11: *Het getal 7 in de regelmatige lichamen*

Zo op het eerste oog speelt dit getal hier geen enkele rol. Dat was echter ook het geval bij de getallen 23, 17, 19, 42, 61 en 71. Alleen de 10 was direct te herkennen als 'Vijf en Vijf in Eén': het aantal grote diagonalen in het twaalfvlak. Desniettemin gaven de bevindingen met die getallen ons op p. 101 aanleiding om te spreken van *een ruimtelijk analogon van 'een innerlijk iets'*. Ook met het getal 7 zal dat het geval blijken te zijn. Het is echter in deze 'omgeving' wat moeilijk toegankelijk.

We beginnen met in herinnering te roepen het in afb. 5 op p. 14 weergegeven stelsel van 22+1 regelmatige lichamen, dat zich als een ritmisch patroon in de ruimte herhaalt en dat geheel gebaseerd is op de relaties tussen de hoekpunten van het regelmatig 12-vlak, de dodecaëder. De enige lichamen waarvan in dit stelsel de hoekpunten samenvallen met die van het 12-vlak, zijn de 5 kubussen en de 10 tetraëders. Bepalen we ons eerst tot de 5 kubussen. Het samengestelde lichaam, *de Vijfvoudige Zuivere Kubiek*, wordt op zijn 20 hoekpunten als het ware omspannen door de vlakken van de dodecaëder. De $5 \times 6 = 30$ kubusvlakken verdelen dit lichaam in honderden *bouwstenen*. Het bewijs van die aantallen geven we in deel B. Waar het ons thans om gaat is het volgende:

- in de Vijfvoudige Zuivere Kubiek zijn 7 *bouwsteentypen*, misschien beter gezegd 7(+1), want van één is tevens het spiegelbeeld aanwezig. Daarbij tellen we in totaal 7 *riblengten*, met een *onderverdeling in 3 en 4*. Mathematisch gezien onderscheiden deze laatste 2 groepen zich namelijk in hun relatie tot de Divina Proporzione;
- de dodecaëder wordt door deze 30 vlakken uiteraard in dezelfde bouwstenen verdeeld, doch bovendien rondom de Vijfvoudig Zuivere Kubiek met nog ruim 100 extra. Dit extra is samengesteld uit ... *het 8e, 9e en 10e bouwsteentype*.

Hier zijn dus, *althans wat betreft de optredende getallen*, eigenaardige aanrakingspunten met hetgeen in het voorgaande ter tafel kwam over '*de wezensdelen van de Wezens*'; zie onder 9.07, p. 179. Of deze overeenkomst een aanwijzing inhoudt op een dieper gaande verwantschap met wat zich in de ruimte als wetmatigheid openbaart? Op grond van wat in

dit opzicht al eerder is gebleken, sluiten we het niet uit. Zoals bekend was bij Plato de dodecaëder het niet met name genoemde lichaam 'dat God gebruikte voor het Heelal, toen Hij daar tekens op aanbracht'.

Ook binnen de Tienvoudige Tetraëder zien we 7(+1) typen, doch in de ruimtelijke aanvulling van dít lichaam tot aan de dodecaëder verschijnen niet 3 maar 4 nieuwe bouwstenen.

Men kan de Vijfvoudige Zuivere Kubiek en de Tienvoudige Tetraëder, resp. kubus en tetraëderpaar, in gedachten als het ware *in de tijd plaatsen*, door ze van binnen uit, bouwsteen voor bouwsteen, tot stand te laten komen. Het is mogelijk om dit in 7 fasen uit te voeren: elke fase bestaande uit slechts 1 bouwsteentype, de laatste als 'beeld en spiegelbeeld'.

De 7 beheerst als het ware de ruimte van een 'in de tijd geplaatste' kubus resp. tetraëderpaar.

Dit is echter onlosmakelijk verbonden met de ruimtelijke structuur van het twaalfvlak.

- Vergelijk p. 179: 'die Lenkerin des Raumesgeschehens'. -

In hoofdstuk XVII, over de 'Grundsteinspruch' zullen we zien hoe tussen deze twee lichamen bovendien een aanduiding verschijnt van

het Goddelijk Kind in de Paren van Tegenstellingen.

Zo zijn de regelmatige lichamen, als uitdrukking van een wetmatigheid in de ruimte

- men kan ook zeggen als uitdrukking van een Goddelijke Ordening -

een ruimtelijk analogon van volstrekt spirituele zaken.

hoe vreemd dit ook een mens van de 20e eeuw in de oren moge klinken.

De volgende aantekening betreft een paar merkwaardige mededelingen:

- "De geheimen van het getal zijn naar verhouding het moeilijkst van alle te naderen. Tussen 7 en 12 bestaat een bepaalde relatie die met tijd en ruimte te maken heeft. Het is mogelijk dat dit geleidelijk aan zal worden ingezien, maar met betrekking tot de huidige inzichten is het nog een bewering die nergens op berust. Desalniettemin begrijpen we de wereld vooreerst in termen van ruimte en tijd; we oriënteren ons door onderscheid te maken tussen omstandigheden die door de ruimte bepaald worden en die welke door de tijd bepaald worden:

- het blijkt dat het getal 7 een leidraad is voor al hetgeen in de tijd op elkaar volgt;

- het getal 12 daarentegen voor al hetgeen in de ruimte naast elkaar staat.

Een oude wetenschap, die tegelijk Wijsheid was, heeft altijd gevoeld dat we op de goede weg zijn indien we de ruimtelijke omstandigheden van iets wat op aarde plaatsvindt, betrekken op twaalf duurzame punten in de ruimte, 12 basispunten: in de wereldruimte aangegeven door de 12 tekens van de dierenriem. Dat was geen willekeur in een menselijke denkwijze, het baseerde zich op de werkelijkheid. Ging het echter om veranderingen, dat wil zeggen om iets tijdelijks, dan werden daaraan de 7 planeten ten grondslag gelegd.

Het feit dat in latere tijd nog andere planeten zijn ontdekt, heeft wel een uitbreiding gegeven aan het uiterlijk waarneembare, doch dat verandert niets aan de bijzondere positie en betekenis die deze zeven van oudsher hebben gehad. Dit laatste in het bijzonder indien gelet op hun bovenzinnelijke betekenis. 'Al worden er nog 99 ontdekt.'¹

Door in te dalen in zijn innerlijk leven, zocht de mens in de oudheid de daarachter verborgen wereld der goden. Wat hij daar vond, kan met een verzamelnaam worden aangeduid als de luciferische wereld. Deze omvat meer dan wat zo gewoonlijk, dikwijls in negatieve zin, over

1 Blavatsky-02: DI. II, p. 820; noot 1276.

Lucifer wordt gezegd. Het was ook de weg waarop hij zocht naar Wijsheid, naar een hoger weten over de wereld dan mogelijk is vanuit de veelheid van zintuiglijke indrukken. Het innerlijk van de mens is echter niet iets ruimtelijks maar iets wat juist de tijd betreft.

Wat ons in uiterlijke zin omringt ligt gegroepeerd in de ruimte, maar wat innerlijk verloopt, het zieleleven, dat groepeerd zich in de tijd.

Vandaar dat alles wat tot het menselijk innerlijk wil spreken, als het ware getoetst wordt met het getal 7 als leidraad. Vandaar ook - als men in de oudheid een Wijze voor zich had - de vraag naar de afstamming, naar waar hij vandaan komt, wiens kind hij is, met andere woorden de betrekkingen in de tijd. In deze zin wordt dan ook gesproken over *de Kinderen van Lucifer*, namelijk als men het heeft over de oude verkondigers van de spirituele wereld, de wereld die verborgen ligt achter het tijdelijke."¹

- "Als we ons in de wereld van de tijd begeven, die door het 7-tal wordt beheerst, spreken we van kinderen en van hun herkomst, kinderen van geestelijke wezens, *Kinderen van Lucifer*. Als we de tijd in de ruimte brengen, spreken we van wezens die náást elkaar staan, waarbij in de ruimte dan ook de ziele-impulsen van de een naar de ander gaan. *Waar het 7-tal, doordat de tijd uitvloeit in de ruimte, zich in het twaalfstal omzet, daar heeft het begrip kind niet meer dezelfde bovenzinnelijke betekenis; daar treedt het begrip broederschap op, verbonden aan het náást elkaar leven. Dit is inherent aan de voortschrijdende ontwikkeling der mensheid.*

Het is op een belangrijk punt in de tijd, dat de overgang plaats vindt van de zonen of kinderen van het luciferische rijk, naar de broeders van Christus. Deze is, ruimtelijk gezien, van buitenaf in de aardse sfeer gekomen. De vóórchristelijke culturen hebben Hem, zij het onder andere benamingen, geschouwd als een Wezen dat vanuit de kosmos steeds meer de aardse sfeer naderde. Hij brengt echter als Geest van de Ruimte ook iets ruimtelijks in de aardse cultuur: het meer en meer naast elkaar gesteld zijn en naast elkaar leven van de mensen, ongeacht hoe de verhouding in het tijdelijke is. Het heeft, in zijn relatie met de ruimtelijke oneindigheid, een eeuwigheidswaarde, het is niet iets tijdelijks.

Wat destijds relaties had door afstamming, door verwantschap in de tijd, was tegelijkertijd de basis waarop men liefhad. Door Christus kwam de liefde van ziel tot ziel, zodat wat ruimtelijk naast elkaar staat, *m e e r e n m e e r* in een verhouding zal gaan komen die wordt aangeduid als broederliefde. In dit opzicht is de aarde de planeet in ons kosmische stelsel, die de opdracht heeft om de liefde in de wereld te brengen

- Vandaar dat men in oude tijden spreekt van de 7 Rishis, van de 7 Wijzen en van de Kinderen van Lucifer
- Vandaar dat de Christus omringd is door 12 apostelen, als vóór-beelden van de in de ruimte naast elkaar levende mensen. Hij is *de Eerstgeborene onder vele Broeders*.

Het zijn alles aanduidingen, geen bewijzen, van wat de onderlinge betrekking van de getallen 7 en 12 zoal inhoudt. Hoe meer de relatie tot de Christus als een Licht naderbij komt, des te meer spreekt men van groeperingen in de zin van de 12 stammen Israëls, de 12 apostelen enz. Het betreft het uiterlijke aspect van een grote verandering.

¹ St.-GA113: München; 31-08-09; p. 174/177.

De 12 tekens van de dierenriem zijn tegelijkertijd het wereldsymbool van de 12 oudste, oeroude goddelijk-geestelijke Wezens, waar men in zekere zin de werkelijkheid mee in overeenstemming dacht. Zij betreffen *de duur* en zijn ver verheven boven al het ontstaan en vergaan in ons aardse worden, ver verheven boven de tegenstelling van goed en kwaad. Binnen dit worden is het 7-tal een oriënterende leidraad.

Zodra echter hetgeen in de geestelijke wereld te maken heeft met 'de duur' - *wat niets van doen heeft met tijd* - zodra dit ingrijpt in de tijd, verdeelt het zich in een goed en een kwaad. Dat wil zeggen als het in het worden van de aarde werkt, werkt het de ene keer als het goede, de andere keer als het kwade.

N.B.: in de sfeer van het goede treffen we 5 tekens + nog 2 die de grens vormen en die, conform een oude voorstelling, dan óók goed genoemd moeten worden, totaal 7.

Vandaar de voorstelling dat 7 tekens van de dierenriem behoren tot de wereld van het licht en dat de onderste 5, te beginnen met Scorpio, behoren tot de duistere wereld.

Anders gezegd: wanneer de ruimte bij wijze van spreken zijn sfeer van eeuwigheid verlaat en scheppingen in zich opneemt die hun verloop in de tijd hebben, dan verdeelt hij zich in een goed en een kwaad. Neemt men dan het goede eruit, dan heft men de 7 uit de 12. Willen we de waarheden van de tijd zoeken, dan moeten we de 7 als leidraad gebruiken, want wat als 5-tal overblijft zou ons op dwaalwegen voeren." ¹

9.12:	<i>Inhoudsoverzicht hoofdstuk IX</i> ²	
		pag.
	9.01: <i>Inleiding</i>	166
	9.02: <i>Het Onze Vader</i>	167
	9.03: <i>Inwijdingsstadia</i>	171
	9.04: <i>De piramide el of koninklijke el</i>	150
	9.05: <i>De bewustzijnsstadia bij de mens</i>	177
	9.06: <i>De Openbaring van Johannes</i>	178
	9.07: <i>Nogmaals de wezensdelen van de mens</i>	178
	9.08: <i>Diverse andere voorbeelden</i>	179
	9.09: <i>Een verhaal apart</i>	181
	9.10: <i>Het kwalitatieve aspect van het getal 7</i>	182
	9.11: <i>Het getal 7 in de regelmatige lichamen</i>	183

1 St.-GA113: München; 30-08-09; p. 173 en 31-08-09; p. 177 e.v.

2 Dat we ons in dit hoofdstuk hier en daar bediend hebben van een aantal uitdrukkingen die wellicht in veel gevallen nog maar moeilijk herkenbaar zijn in hun oorspronkelijke zin, was onvermijdelijk. We doelen hier op woorden als gebed, schuld, verzoeking, Christus, goed en kwaad enz. We hopen dat het vanuit de context duidelijk zal zijn dat hier geen herstel van kerkelijke dogmatiek beoogd wordt.